

1. Klimaat en Energie

- Energiecijfers 2010 nog niet beschikbaar.
- Gemeente wil zelf het goede voorbeeld geven op het gebied van energiebesparing en duurzaam inkopen: in 2010 is een score van 67% gehaald (COS duurzaamheidsmeter).
- Tussentijdse doelstelling Nijmeegs Energie Convenant ruimschoots gehaald: bedrijven en instellingen verminderen CO₂-uitstoot met 8,5%.
- Bedrijfsleven levert grote bijdrage aan schoner en veiliger goederenvervoer via projecten Linx, CombiPakt en Groene logistieke hub.
- Woningcorporaties gestart met plaatsen van zonnepanelen en zonneboilers op eigen woningvoorraad.
- Succesvolle subsidieregelingen voor woningisolatie en plaatsen zonneboilers en zonnepanelen.

1.0 Klimaatbeleid

De gemeenteraad wil in 2032 een klimaatneutrale stad zijn. Om dit te bereiken moet Nijmegen jaarlijks 3 procent energie besparen.

Begin 2008 is de kadernotitie voor klimaat, 'Een goed klimaat voor verandering', door de gemeenteraad vastgesteld. In deze beleidsnotitie staan de doelstellingen van de gemeente op het gebied van klimaat en energie:

- een klimaatneutrale organisatie in 2015;
- een klimaatneutrale stad in 2032;
- 20 procent duurzame energieopwekking in 2020.

De gemeente wil dit concreter maken door gemeentebreed een netto energiebesparing van drie procent per jaar te realiseren op het totale gas- en elektriciteitsverbruik. Om na te kunnen gaan of deze doelstelling daadwerkelijk wordt gehaald, moet de gemeente een goed beeld krijgen van het energieverbruik van de eigen organisatie, maar ook van de gehele stad.

1.1 Energieverbruik

Energiecijfers 2010 nog niet beschikbaar.

Op dit moment zijn de energiecijfers over 2010 nog niet beschikbaar. Zodra dit wel het geval is, worden deze toegevoegd samen met een analyse.

1.2 Activiteiten

- Gemeente wil zelf het goede voorbeeld geven op het gebied van energiebesparing en duurzaam inkopen:
  - energiebesparingsplannen voor gemeentepanden met energielabel;
  - proeftuin openbare verlichting met energiezuinige LEDverlichtingen in Hees;
  - in 2010 is een score van 67% gehaald (COS duurzaamheidsmeter).
- Tussentijdse doelstelling Nijmeegs Energie Convenant ruimschoots gehaald: bedrijven en instellingen verminderen CO₂-uitstoot met 8,5%.
- Landelijk convenant voor supermarkten om te voldoen aan energie-eisen.
- Nijmegen ontvangt als eerste gemeente de 'Lean & green award' voor vermindering CO₂-uitstoot door vervoer.
- Bedrijfsleven levert grote bijdrage aan schoner en veiliger goederenvervoer via projecten Linx, CombiPakt en Groene logistieke hub.
- Subsidieregeling voor woningisolatie groot succes.
- Woningcorporaties gestart met aanleggen van zonnepanelen en zonneboilers op ongeveer 900 woningen.

Voorbeeldfunctie gemeente

Door haar hoge ambities op het gebied van het klimaatbeleid zal de gemeente zelf het goede voorbeeld moeten geven. Hieronder volgen de belangrijke activiteiten op dit gebied in 2010.

- **Energiebesparing gemeentelijke gebouwen en wijkcentra.**
Net als voor auto's en huishoudelijke apparaten bestaat voor gebouwen een energielabel dat aangeeft hoe energiezuinig een gebouw is. Voor de gemeentepanden die voorzien zijn van een energielabel, wordt een energiebesparingsplan opgesteld. In 2010 zijn energiemaatregelen genomen bij de panden Schalmei, Klokketoren, Vocasa en het Stadhuis, na het toekennen van het energielabel.

In het kader van de internationale klimaatactie 10-10 zijn in tien wijkcentra energiescans uitgevoerd. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat er nog veel winst gehaald kan worden door onder andere de verlichting te vervangen voor energiezuinige varianten, lichtsensoren te plaatsen en het beter inregelen van de cv-installaties. De gemeente Nijmegen volgt de adviezen op.

Er zijn vooralsnog onvoldoende middelen aanwezig om alle gelabelde panden op B-niveau te brengen.

- **Duurzame inkoop.**
Nijmegen koopt haar producten zo duurzaam mogelijk in, met als streefdoel om in 2015 voor 100 procent duurzaam in te kopen. Het tussendoel is 40 procent in 2010. Duurzaam betekent hier dat de producten voldoen aan de criteria die door het AgentschapNL, namens het ministerie van Economische Zaken, zijn opgesteld voor dat product. Volgens de 'Duurzaamheidsmeter' van het Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (COS) bedroeg het aandeel duurzame inkoop van de gemeente Nijmegen in 2010 67 procent. Het ministerie heeft medio 2010 aangegeven hoe gemeenten het percentage Duurzaam Inkopen kunnen berekenen. De duurzaamheidscriteria van AgentschapNL vormen hiervoor het uitgangspunt. In 2011 past Nijmegen deze methode toe.

Om in de organisatie meer bewustzijn te creëren voor het gemeentelijk duurzaam inkoopbeleid zijn in november 2010 de 'Duurzaam Inkoop Weken' georganiseerd. Door middel van diverse bijeenkomsten en workshops hebben budgethouders en projectleiders meer inzicht gekregen in wat duurzaam inkopen inhoudt en wat dat voor aanbestedingen betekent.

- **Openbare Verlichting.**

In 2010 is in de wijk Hees een proefproject gestart met verschillende soorten LED-armaturen: 'De LED-tuin'. Drie jaar lang wordt het verbruik van diverse armaturen gemeten. Verder zijn in 2010 ongeveer 800 energiezuinige armaturen aangeschaft, waarvan ruim 200 LED-armaturen.

Duurzame bedrijvigheid

De gemeente stimuleert bedrijven om mee te helpen om klimaatverandering tegen te gaan. De belangrijke speerpunten hierbij volgen hieronder.

- **Nijmeegs Energie Convenant.**

De 16 grote Nijmeegse bedrijven en instellingen die deelnemen aan het Nijmeegs Energie Convenant (NEC) spraken bij de oprichting in 2008 af dat ze in drie jaar minimaal drie procent per jaar minder CO₂-uitstoot willen realiseren. De minimale doelstelling van zes procent vermindering van CO₂-uitstoot in twee jaar tijd is ruim gehaald. Alle deelnemers van het NEC samen bespaarden ruim 350 kton CO₂, oftewel ruim 8,5 procent ten opzichte van 2007. De hoofdmoot van de bespaarde tonnen CO₂ komen uit maatregelen in bedrijfsprocessen.

- **CO₂ footprints**

Een CO₂ footprint geeft aan hoeveel CO₂-gas een bedrijf uitstoot. Inmiddels hebben 20 bedrijven een CO₂ footprint voor hun bedrijfsactiviteit laten opstellen.

- **Energiescans voor midden- en kleinbedrijf (MKB)**

In 2010 is het project gestopt met uitvoeren van de energiescans bij MKB-bedrijven. Een evaluatie heeft plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat ondernemers het natuurlijke investeringsmoment afwachten voordat ze energiebesparende maatregelen treffen. In 2011 wordt een pilotproject met een leaseconstructie voor energiebesparende maatregelen uitgevoerd, dat de belemmering voor het MKB moet wegnemen.

- **Supermarkten**

In 2010 zijn er in Nijmegen 44 supermarkten gecontroleerd op het nemen van energiebesparende maatregelen. Bij zeven supermarkten was het energieverbruik dusdanig laag dat er geen maatregelen voorgeschreven hoefden te worden. De andere 37 supermarkten zijn wel aangeschreven. Tijdens het hercontroletraject is het landelijk convenant met de supermarkten tot stand gekomen. Een aantal grote ketens (o.a. Albert Heijn, C1000, Plus en Coop) heeft aangegeven gefaseerd alle overtredingen op te heffen, conform het convenant.

- **KIEMT**

Nijmegen is in 2010 lid geworden van de stichting KIEMT (Kennis en Innovatie in Energie- en MilieuTechnologie). KIEMT vormt een regionaal netwerk van bedrijven, overheden en kennisinstellingen. Doel is via nauwere samenwerking en kennisuitwisseling nieuwe bedrijvigheid op het gebied van energie- en milieutechnologie te bevorderen.

- **Duurzame Vierdaagse**

In 2010 is na overleg met de organisatie van de Vierdaagsefeesten en de marsleiding een gezamenlijke opdracht gegeven om in 2011 een CO₂ footprint van de Vierdaagse op te stellen. Van hieruit kunnen daarna verdere maatregelen worden geformuleerd.

Duurzaam vervoer

Nijmegen staat op de kaart met duurzaam vervoer. In 2010 zijn belangrijke stappen gezet om onze regio koploper te laten zijn in duurzaam vervoer. Dit in samenwerking tussen bedrijven, overheid en kennisinstellingen waar te maken.

- **Lean & Green award**

Op 11 november hebben we als eerste gemeente de 'Lean and Green award' ontvangen. Nijmegen heeft de doelstelling om voor 2012 de uitstoot van CO₂ met 20% te reduceren t.o.v. 2007. Op binnenstadniveau is al 8% reductie gehaald dankzij onder andere Binnenstadservice.nl, fietskoeriers, schoner wagenpark en mobiliteitsbeleid. Op het niveau van de stad/bedrijventerreinen is al 9% reductie gerealiseerd dankzij projecten als vervoersmanagement TPN-WEST, LinX, de aardgasbussen en het Nijmeegs Energie Convenant. De opgave voor nu is inzet van lokaal opgewekt groen gas en het introduceren van groene privileges voor het toelatingsbeleid van voertuigen.

- **Groene Hub**

Het ministerie van Infrastructuur & Milieu stelt ruim €850.000,- beschikbaar voor de ontwikkeling van de Groene Logistieke Hub Nijmegen. In dit project wordt gewerkt aan een afzetmarkt voor groen gas afkomstig van het ingezamelde GFT, snoeiafval, rioolslib en mest. De ARN BV wil een vergistingsinstallatie bouwen waarvan het biogas bestemd is voor alle stadsbussen, vuilniswagens en stadsdistributievrachtwagens. Daarnaast wordt gewerkt aan een zonnecentrale, die stroom moet gaan leveren voor 25 elektrische voertuigen, aan logistieke samenwerking en aan intelligente transportsystemen.

- **LinX**

Het bedrijf Cornelissen Transport is gestart met de uitvoering het duurzaam transportsysteem LinX. Alle vrachten van buiten de stad worden met lange en efficiënte vrachtwagens aangeleverd bij de Cityterminal. Van daaruit wordt de lading met aardgas- en elektrische voertuigen verder verspreid naar winkels én particulieren in Nijmegen. Deze manier is ruim 30% energiezuiniger, en bovendien zijn deze ritten schoon, stil en vooral ook veiliger. Onder andere de thuisbezorgservice van Albert Heijn maakt hier gebruik van.

- **CombiPakt**

Ondernemersvereniging TPN-WEST is in 2010 van start gegaan met CombiPakt. CombiPakt staat voor Combineren van Pakketten. De vereniging wil zo het aantal vervoersbewegingen met bestelbussen op het bedrijventerrein met 20% terugdringen. Hierdoor verbetert de luchtkwaliteit en is er minder verkeersdruk in Nijmegen-West. Via CombiPakt worden de veelal kleine leveranties voortaan aangeleverd op een klein aantal locaties op het bedrijventerrein en gebundeld naar de ontvangers gebracht.

- **Fietspaden**

In 2010 is gestart met de verbetering van de fietsroute langs de Hatertseweg en Groenestraat door het aanbrengen van asfalt. Ook de fietspaden van rondje Heyendaal zijn verbeterd. In de Waalsprong is de fietstunnel Eisenhowertunnel geopend incl. fietspaden naar de Griftdijk en Vrouwe Udasingel.

Energiezuinige gebouwen

In bestaande gebouwen en bij nieuwbouw is vaak nog veel energiebesparing te realiseren. Hieronder enkele belangrijke voorbeelden uit 2010.

- **Duurzame warmtevoorziening Waalsprong**

De gemeente onderzoekt of het haalbaar is een hybride warmtenet op te zetten waarbij de afvalwarmte van de ARN BV gebruikt wordt om woningen in de Waalsprong te verwarmen. Inmiddels is gebleken dat dit moeilijk is, mede omdat door de crisis de woningbouw in de Waalsprong is vertraagd. Daarom is de vraag verschoven van 'hoe krijgen we een hybride warmtenet?' naar 'hoe realiseren we een adequaat duurzaamheidsniveau in een optimale balans van kosten en opbrengsten?'. In het voorjaar van 2011 zal de raad een besluit nemen over de energievoorziening in de Waalsprong.

- **Energiezuinige wijk Waalsprong.**

Nijmegen neemt met tweehonderd extra energiezuinige woningen in de nieuwbouwwijk Laauwik (Waalsprong) deel aan het project Woonpark Gelderland van de provincie Gelderland. In 2010 is een studie uitgevoerd naar energieconcepten voor de realisatie van deze energiezuinige wijk. Realisatie hiervan wordt moeilijk door de koppeling aan het realisatie van het hybride warmtenet en door de bouwcrisis, waardoor de woningbouw is vertraagd.

- **Energie afspraken woningcorporaties**

In 2010 is een raamovereenkomst afgesloten met de woningcorporaties waarin energiebesparing een belangrijke plaats heeft. Deze wordt in 2011 verder uitgewerkt in afspraken. Verder is aan woningcorporatie Portaal een bijdrage van €300.000,- toegekend voor een project in Heseveld voor het energiezuinig maken van 180 woningen.

Gemeente Nijmegen heeft van de Provincie Gelderland €180.000 ontvangen voor energiebesparingprojecten door woningcorporaties in Neerbosch-Oost, Lindenholt en Dukenburg. Het eerste project van woningcorporatie Standvast is momenteel in voorbereiding. De communicatie met de bewoners is gestart. Bij dit project worden 148 woningen in Zwanenveld geïsoleerd en voorzien van een zonneboiler. Dit vindt plaats in 2011. Het overige geld worden ingezet in de periode tot en met 2012 bij projecten van woningcorporaties Talis, Portaal en Standvast (totale omvang: 574 woningen).

- **Subsidieregeling isolatie**

Op 5 oktober 2010 startte de gemeente de uitvoering van een provinciale subsidieregeling voor isolatie van bestaande woningen. Nijmegen ontving voor de periode oktober tot eind 2010 van de provincie €50.000 voor de aanpak van 100 woningen. Het budget is in 2010 volledig uitgegeven. Voor 2011 is een aanvraag ingediend en gehonoreerd van €400.000 voor de aanpak van 800 woningen.

- **Duurzaamheidslening**

Sinds 2009 kunnen Nijmegenaren goedkope leningen bij de gemeente afsluiten voor energiebesparende maatregelen. Deze duurzaamheidslening is in 2010 aangepast zodat deze eenvoudiger is om aan te vragen en ook van toepassing is op woningen met een WOZ-waarde boven €250.000. Dit heeft geleid tot een stijging van het aantal aanvragen.

Overigen

- **Klimaatwinkel Het Groene Hert**

Om particuliere woningeigenaren te ondersteunen en te helpen bij het aanvragen van subsidies voor energiemaatregelen is in 2009 een openbare aanbesteding gestart voor een klimaatwinkel. Deze is inmiddels gegund en de winkel opent in februari 2011 haar deuren in het centrum van Nijmegen.

- **Campagne Ons Groene Hert**

De klimaatcampagne Ons Groene Hert heeft in aanloop naar de overdracht naar de klimaatwinkel in 2010 op een lager pitje gestaan en heeft alleen aangehaakt bij concrete projecten. In 2011 wordt de campagne overgedragen aan klimaatwinkel Het Groene Hert.

Nijmegen heeft een inhoudelijke bijdrage geleverd aan het rapport "Responding To Climate Change" van de Verenigde Naties. Het rapport is verspreid op de klimaatop in Cancun (december) en verspreid onder regeringen wereldwijd. Ook is meegedaan aan de internationale 10:10 actie en aan de Dag van de Duurzaamheid op 11-11-10.

- **Streekproducten**

Met een bijdrage van het Rijk heeft de regio Nijmegen een landelijke pilot in huis om duurzame streeklandbouw te bevorderen. Er is een coöperatie van 100 boeren opgericht in Euregio-verband. De producten worden voorlopig geleverd aan zorginstellingen en het onderwijs. In een later stadium volgt levering aan andere consumentengroepen. De pilot wordt de komende drie jaar gevolgd op hoe het werkt en wat de effecten zijn.

- **Schooltuinen**

In 2010 is in de Ooijpolder een schooltuin aangelegd en hebben leerlingen van groep 7 met veel plezier eigen groenten verbouwd.

1.3 Duurzame energie productie.

• Zonnekrachtwijk Hatert: woningcorporaties gestart met installeren van bijna 2000 zonnepanelen op woningen in Hatert.   • Succesvolle gemeentelijke subsidieregeling voor zoneboilers en zonnepanelen in één dag overtekend.

Wind en zon zijn belangrijke bronnen voor duurzame energieopwekking. De gemeente Nijmegen wil in het jaar 2020 dat 20 procent van haar energiebehoefte gedekt wordt uit duurzame bronnen.

- **Windenergie**

In 2010 is het ontwerpbestemmingsplan voor de plaatsing van tien Windturbines op industrieterrein De Grift gepubliceerd. De nota met de antwoorden op de ingebrachte inspraakreactie op het ontwerpbestemmingsplan is gereed en wordt in het eerste kwartaal van 2011 in de gemeenteraad besproken.

- **Zonne-energie**

Op het gebied van zonne-energie in Nijmegen is een aantal belangrijke stappen gezet.

In 2010 is de start gemaakt met de tweede fase van Zonnekrachtwijk Hatert. Op 11 november, de Dag van de Duurzaamheid, leverde Portaal de eerste 180 zonnepanelen op en start Talis met het plaatsen van ruim 1700

panelen. De 'zonnestroom' komt ten gunste van bewoners van de woningen. Dit project is financieel mede mogelijk gemaakt door subsidie uit de landelijke Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie (SDE), een financiële bijdrage van de gemeente Nijmegen en van de provincie Gelderland.

Op 1 maart 2010 is voor woningeigenaren en woningcorporaties de gemeentelijke subsidieregeling Zonnekracht in werking getreden. De gemeente maakt het extra aantrekkelijk om zonne-energie te gaan gebruiken. Woningeigenaren kunnen subsidie krijgen voor het plaatsen van zonneboilersystemen en zonnepanelen. Voor de Zonnekrachtsubsidie is vier jaar lang € 200.000,- per jaar beschikbaar. Dit is goed voor ruim 1000 zonnepanelen of zonneboilers per jaar. De regeling is succesvol: binnen één dag was de regeling overtekend. Vanaf 1 maart 2011 volgt een nieuwe ronde.

2. Bedrijven

- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. Voortaan slechts één procedure voor alle benodigde vergunningen zoals milieu, bouwen, ontheffingen, brandveiligheid of kappen van bomen.
- Nijmegen telt in 2010 2452 bedrijven, waarvan 78 bedrijven vergunningplichtig zijn.
- Efficiënte handhaving door 'slimmer handhaven'.

2.1 Regelgeving

- De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) per 1 oktober 2010 van kracht: voortaan slechts één procedure voor alle benodigde vergunningen zoals milieu, bouwen, ontheffingen, brandveiligheid of kappen van bomen.

Voor bedrijfsactiviteiten gelden milieuvoorschriften in het kader van de Wet milieubeheer. Enerzijds zijn deze regels vastgelegd in het Activiteitenbesluit, anderzijds kan een milieuvergunning nodig zijn. Met vergunningverlening en handhaving van de verleende milieuvergunningen en algemene milieuregels zorgen gemeenten ervoor dat het milieu en de leefomgeving zo min mogelijk door bedrijfsactiviteiten worden aangetast. Andere instrumenten zijn het geven van voorlichting aan bedrijven en het stimuleren van een milieuvriendelijke bedrijfsvoering.

Omgevingsvergunning

Afgelopen jaar hebben belangrijke wijzigingen plaatsgevonden in de milieuregelgeving. Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van kracht geworden. De Wabo houdt in dat bedrijven, instellingen en burgers voor alle benodigde vergunningen (zoals milieu, bouwen, ontheffingen, brandveiligheid of kappen van bomen) slechts één procedure hoeven te doorlopen. In de Wabo-werkwijze vervullen klantmanagers en vergunningcoördinatoren een centrale rol.

In 2010 is ook veel aandacht besteed aan de vorm van de toekomstige regionale uitvoeringsdiensten.

2.2 Vergunningverlening en handhaving

- Nijmegen telt in 2010 2452 bedrijven, waarvan 78 vergunningplichtig.
- Het aantal bedrijven in Nijmegen dat meldingplichtig dan wel vergunningplichtig is, is stabiel sinds de invoering van het Activiteitenbesluit in 2008.
- De snelheid van vergunningverlening in 2010 vertraagd door personeelwisselingen.
- De handhaving is efficiënter geworden door 'slimmer handhaven'.

Tabel 2.1 Overzicht aantallen vergunningen en handhavingacties

	2007	2008	2009	2010
<i>Aantal aanwezige bedrijven in Nijmegen</i>				
Vergunningplichtige bedrijven	180	87	81	78
AMvB-meldingplichtige bedrijven	2359	1313	1308	1338
AMvB-niet meldingplichtige bedrijven	xxx	1005	1038	1036
Totaal aantal bedrijven Wet milieubeheer	2539	2405	2427	2452
<i>Aantal uitgevoerde vergunningverleningsacties per jaar</i>				
Verleende vergunningen/actualisaties per jaar	33	21	8	8
Meldingen zonder milieugevolgen vergunningplicht	6	9	6	2
Meldingen AMvB	139	49	54	41
Meldingen besluit mobiel breken bouw- en sloopafval			9	7
Gedoogbesluiten	2	0	0	0
Maatwerkvoorschriften	0	0	7	14
<i>Aantal beroepsprocedures bij Raad van State tegen milieubesluiten</i>	0	0	0	0
<i>Aantal uitgevoerde handhavingacties per jaar</i>				
Integrale controles	747	463	425	429
Hercontroles	361	131	163	151
Voornemens	54	29	36	40
Dwangsomopleggingen	10	9	10	7
Dwangsom ingetrokken	0	0	2	0
Bestuursdwang opleggingen	0	0	1	0
Bestuursdwang beëindigd	0	0	0	0
Inningen opgelegde dwangsommen	9	6	10	10

Tabel 2.1 geeft het aantal bedrijven in Nijmegen weer dat onder de Wet milieubeheer valt. Door het Activiteitenbesluit dat in 2008 is ingevoerd, is het aantal bedrijven dat meldingplichtig is vergeleken met 2007 flink afgenomen.

Tevens geeft tabel 2.1 een overzicht van de acties voor vergunningverlening en handhaving die de gemeente in 2010 en de voorgaande jaren heeft uitgevoerd. Voor nadere uitleg: zie het begrippenkader.

Begrippenkader:

- *AMvB-meldingplichtige bedrijven*: hebben geen milieuvergunning nodig, maar moeten zich houden aan algemene voorschriften die door het rijk zijn opgesteld en zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit;
- *AMvB-niet meldingplichtige bedrijven*: hebben geen milieuvergunning nodig en hebben ook geen meldingplicht. Zij dienen wel aan bepaalde voorschriften uit het Activiteitenbesluit te voldoen.
- *Maatwerkvoorschrift*: (was "Opleggen nadere eis"): alleen bij AMvB-bedrijven. Wanneer de situatie dit vraagt, kan de gemeente afwijken van of een nadere invulling geven aan de standaardvoorschriften;
- *Gedoogbesluit*: besluit van de gemeente om tijdelijk niet op te treden tegen een bedrijf wanneer dat vanwege een overgang- of overmachtsituatie niet aan de milieuregels kan voldoen;

- *Dwangsom*: door de gemeente opgelegde geldboete voor elke keer dat een bedrijf de regels overtreedt of een overtreding niet binnen een opgedragen termijn ongedaan maakt;
- *Bestuursdwang*: het door de gemeente zelf ongedaan (laten) maken van een overtreding op kosten van het bedrijf dat de overtreding maakt;
- *Voornemen*: schriftelijke waarschuwing door de gemeente aan een bedrijf dat er bij een volgende overtreding opgetreden zal worden via een dwangsom of bestuursdwang.

Vergunningverlening milieu

De verbeteringslag die de afgelopen jaren is ingevoerd, zorgt voor een constante goede kwaliteit bij het verlenen van milieuvergunningen. In 2010 zijn geen nieuwe beroepsprocedures aangespannen bij de Raad van State.

De snelheid in het afhandelen van vergunningaanvragen is lager dan die van de afgelopen jaren. In 2010 was de tijdige afhandeling 57% procent, in 2009 was dit nog 80 procent. Hiermee voldoet de gemeente niet aan haar eigen doelstelling. Reden voor de langere doorlooptijd van vergunningprocedures ligt in personele wisselingen, waardoor overdracht van dossiers plaats heeft gevonden. Verder is er geen achterstand in het actualiseren van verouderde vergunningen. Kortom: het Nijmeegse vergunningenbestand is actueel. Door de invoering van het Activiteitenbesluit per 1 januari 2008 is de vergunningplicht voor ongeveer 100 Nijmeegse bedrijven komen te vervallen. Voor 1 januari 2011 konden een aantal specifieke voorschriften uit de vergunningen van die bedrijven worden omgezet in maatwerkvoorschriften. In 2008 is geïnventariseerd voor welke bedrijven maatwerkvoorschriften mogelijk en gewenst zijn. Zowel in 2009 als 2010 zijn de maatwerkvoorschriften opgesteld. Maatwerkvoorschriften kunnen zowel scherper als ruimer zijn dan de normen uit het Activiteitenbesluit.

Informatie over de milieuvergunningen van bedrijven is in te zien op de gemeentelijke websites : Milieu-atlas (<http://www.nijmegen.nl/imap/milieu-atlas.html>) en Procedures Online(<http://www6.nijmegen.nl/pol/>)

Milieuhandhaving

Sinds 2008 werkt Nijmegen met 'slimmer handhaven'. De gemeente wil dáár handhaven waar de risico's op niet naleven van de milieuvoorschriften het grootst zijn. Door meer programmatisch en dus slimmer handhaven moet het naleefgedrag bij bedrijven worden verhoogd. In 2010 zijn extra elementen aan slimmer handhaven toegevoegd zoals het uitdelen van Oké-kaarten waarbij ondernemers zelf aangeven of ze de overtredingen hebben opgelost en integraal bedrijfsbezoeken met brandweer en Bouwen & Wonen.

2.3 Handhavingprojecten

- Handhaving vindt ook plaats in projectvorm, samen met andere partijen zoals bouw- en woningtoezicht, brandweer, politie en provincie. Voorbeelden zijn de Gelderse handhavingsweek, integraal horecatoezicht en het project Energiehamsteren bij supermarkten.
- Supermarkten gecontroleerd op onnodig energieverbruik.
- Voordelen van handhaven in projectvorm zijn betere diepgang en samenwerking, integraliteit en klantvriendelijkheid.

Naast de milieuhandhaving van bedrijven via periodieke controles vindt milieuhandhaving ook in projectvorm plaats. Meestal nemen andere controlerende instanties zoals de brandweer, provincie, politie, waterschap of andere regiogemeenten deel aan deze (integrale) projecten, maar ook steeds vaker de afdeling Bouwen en wonen. In 2010 zijn onder meer de onderstaande handhavingprojecten uitgevoerd, zowel binnen de gemeente als regionaal.

Gelderse handhavingsweek

In april 2010 heeft de jaarlijkse Gelderse handhavingsweek (voorheen: handhavingsestafette) plaatsgevonden, georganiseerd door de provincie Gelderland. Doel van deze handhavingsweek is het intensiveren en bevorderen van de samenwerking tussen de verschillende handhavingspartners (gemeenten, waterschap, provincie en politie). Gedurende de handhavingsweek wordt er gezamenlijk toezicht op naleving van diverse wet- en regelgeving uitgeoefend. In de regio Nijmegen hebben in totaal ruim honderd handhavers gecontroleerd. De tendens is dat men hierbij steeds meer en beter regionaal optreedt.

Project integraal toezicht horeca

In 2010 is het project integraal controleren van horecagelegenheden afgerond. Hierbij zijn door milieu, bouwen en brandweer gezamenlijk controles uitgevoerd. Deze controles zijn gezamenlijk voorbereid, uitgevoerd en met één integrale handhavingsbrief afgehandeld. Tijdens de controle treedt één van de medewerkers op als centraal aanspreekpunt voor de ondernemer. Eén van de belangrijkste bevindingen is dat er relatief veel zaken met betrekking tot bouw- en brandveiligheid opgemerkt worden. Dit heeft te maken met het feit dat de afdeling Bouwen & Wonen bij bestaande panden nauwelijks dit soort intensieve controles uitvoert.

Energiehamsteren bij supermarkten

In 2010 is het project energiehamsteren bij supermarkten uitgevoerd, waarbij regionaal alle supermarkten worden gewezen op de mogelijkheden tot het verminderen van hun energieverbruik. Vooral de koelingen en vriezers zijn energievreters, waarbij nog veel besparing mogelijk is, indien deze worden voorzien van afdekking. Ook andere bespaarmogelijkheden worden in het project meegenomen, zoals het plaatsen van energiezuinige verlichting, het optimaliseren van de koel- en luchtbehandelingsinstallatie en het plaatsen van tijdschakelaars. Inmiddels zijn de meeste energiebesparende maatregelen genomen door de supermarkten. Alle vriesmeubelen zijn afgedekt. Laatste maatregel is het afdekken van de verticale koelingen. Een aantal supermarkten heeft dit al gerealiseerd. Afgesproken is dat supermarkten een natuurlijk investeringsmoment afwachten. 60% van de supermarkten zal dit in 2012 hebben gerealiseerd, de overigen in 2015.

2.4 Advisering provinciale inrichtingen

- In 2010 zijn 27 provinciale inrichtingen overgedragen aan de gemeente.
- Voor zeven bedrijven in Nijmegen is de provincie nog het bevoegd gezag voor het afgeven van milieuvergunningen.
- Proefprocedure aangespannen voor testen juridische hardheid geluidszone Nijmegen-West Weurt.

Nijmegen werkt op het vlak van milieuvergunningen nauw samen met de provincie Gelderland. Zo ontvangt de gemeente alle stukken over de vergunningverlening aan Nijmeegse bedrijven, die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen. Voor het inwerking treden van de Wabo waren dat 34 bedrijven. Het bevoegd gezag voor 27 van deze bedrijven is per 1 oktober

2010 overgedragen naar de gemeente. De gemeente adviseert de provincie in bepaalde gevallen. Voor de 27 bedrijven, waarvoor Nijmegen nu bevoegd gezag is, dient de provincie een verklaring van geen bedenkingen af te geven. In 2010 zijn er geen formele adviezen gegeven.

Geluidzone Nijmegen-West en Weurt

De meeste provinciale bedrijven liggen op het industrieterrein Nijmegen-West en Weurt. Bij vergunningverlening toetst het bevoegde gezag aan de geluidzonering van het terrein. In 2009 is de geluidzone voor het industrieterrein gedeeltelijk aangepast waardoor vergunningverlening vanwege geluidaspecten niet zonder meer geblokkeerd is. De provincie heeft een vergunning verleend, terwijl deze volgens de gemeente Nijmegen niet in het geluidzonebeleid past. Met het zonebeleid willen we bereiken dat de beschikbare geluidruimte op het industrieterrein redelijk verdeeld wordt. Op deze manier wordt ook voorkomen dat ongebruikte percelen niet meer uitgeefbaar zijn. In 2010 is hierover een proefprocedure gestart om de juridische hardheid van het zonebeleid te bepalen.

2.5 Externe veiligheid

- Externe veiligheid speelt bij de opslag, het gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen en gassen, waaronder ook verkooppunten van vuurwerk.
- Nijmegen telt in 2010 nog vier bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen.
- Nijmegen is gestart met het opstellen van een lokaal extern veiligheidsbeleid: aparte veiligheidsniveaus per gebiedstype (wonen, industrie en buitengebied).
- Geen overtredingen bij opslag en verkoop van vuurwerk in 2010.

Externe veiligheid is een belangrijk onderwerp in het vierde Nationale Milieubeleidsplan, dat op gemeentelijk niveau om uitwerking vraagt. Het gaat om risico's door bijvoorbeeld bedrijven en goederentransport, zoals ontploffingen en het vrijkomen van gas.

Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)

Nijmegen kende in 2010 vier bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen (zie tabel 2.2). Eén bedrijf valt onder het bevoegd gezag van de provincie Gelderland. De overige drie onder het bevoegd gezag van de gemeente Nijmegen.

Tabel 2.2: Aantal risicobedrijven in Nijmegen

Soort risicobedrijf	2007	2008	2009	2010
- BRZO-bedrijven	5	4	4	4
- Bedrijven met grote ammoniak koelinstallaties	3	3	3	3
- LPG-tankstations	11	11	11	11
- Verkooppunten consumentenvuurwerk	13	13	13	13
- Overige bedrijven met extern risico	4	4	4	4
Totaal	36	35	35	35

De bedrijven en het transport waarbij in Nijmegen aspecten van externe veiligheid aanwezig zijn, zijn te vinden op de risicokaart van Gelderland ([www.gelderland.nl/kaarten en cijfers/veiligheid](http://www.gelderland.nl/kaarten_en_cijfers/veiligheid)). De gemeente Nijmegen stelt risiconormen op en controleert deze normen.

In 2010 heeft de gemeente haar jaarlijkse inspectieronde gehouden bij twee Nijmeegse Brzo-bedrijven onder haar eigen bevoegd gezag. De inspectie van het derde bedrijf heeft géén doorgang gevonden omdat het bedrijf buiten werking is door een ongeval.

Bij de inspecties is vooral gekeken naar de manier waarop de maatregelen worden vastgesteld, of de juiste maatregelen zijn genomen, of de maatregelen aanwezig zijn en of de maatregelen doen wat ze moeten doen. De bedrijven konden niet volledig aantonen dat de gekozen maatregelen het gevaar van de installatie beheersen. Daarom zijn door de gemeente handhavingstrajecten ingezet.

Lokaal extern veiligheidsbeleid

De gemeente is gestart met het opstellen van een lokaal extern veiligheidsbeleid. Hierin wordt voor de verschillende type gebieden binnen de gemeente (woongebieden, industrieterreinen en buitengebied) het gewenste veiligheidsniveau opgenomen. De geformuleerde uitgangspunten zullen worden toegepast bij alle gemeentelijke activiteiten en ontwikkelingen waarbinnen externe veiligheid een rol speelt (vergunningverlening en handhaving, routing vervoer gevaarlijke stoffen, ruimtelijk beleid, rampenbestrijding en risicocommunicatie). Door allerhande ontwikkelingen op landelijk niveau zal het externe veiligheidsbeleid pas in 2011 kunnen worden vastgesteld.

Vuurwerkinrichtingen

In 2010 waren er binnen de gemeente Nijmegen dertien verkooppunten voor vuurwerk actief. Dit aantal is al enkele jaren stabiel. Ook de verhouding tussen vergunningplichtige inrichtingen (6 stuks), die meer dan 1000 kg mogen opslaan, en meldingsplichtige inrichtingen (7 stuks), die gemaximeerd zijn op 1000 kg, is niet gewijzigd in 2010.

Met betrekking tot de opslag en de verkoop van vuurwerk zijn in het jaar 2010 geen overtredingen geconstateerd.

2.6 Klachten

- Klachten worden geregistreerd in het milieuklachtenregistratiesysteem van de Provincie Gelderland.
- In 2010 zijn er in totaal 161 klachten geregistreerd, plus 335 klachten bij de meldkamer van de politie over geluidsoverlast van horecabedrijven.

Bedrijfsactiviteiten of gedragingen van bedrijven kunnen aanleiding geven tot klachten. Klachten worden geregistreerd in het milieuklachtenregistratiesysteem van de Provincie Gelderland. Het registratiesysteem is via internet ook toegankelijk voor burgers (milieuklacht.gelderland.nl)

In 2010 zijn er in totaal 161 klachten geregistreerd (zie tabel 2.3). Waar mogelijk wordt direct geprobeerd de oorzaak van de klacht te achterhalen en weg te nemen. In de meeste gevallen is de veroorzaker te achterhalen, maar soms is dit niet mogelijk.

Tabel 2.3: Aantal milieuklachten in 2010 door bedrijven.

Soort klacht	2007	2008	2009	2010
hinderlijk geur/stank	110	73	63	58
geluid overig	45	47	30	58
geluid horeca	16	29	28	21
overig	20	14	59	24

Daarnaast zijn er in 2010 bij de meldkamer van de politie nog 335 klachten ingediend over geluidsoverlast van horecabedrijven. Deze klachten worden door de politie afgehandeld en bij constatering van geluidsoverlast worden

horecabedrijven in het stappenplan handhaving horecabedrijven geplaatst. Bij vervolgmeldingen wordt het geluid gemeten en, indien sprake is van overtredingen, worden bestuurlijke maatregelen getroffen (dwangsommen of, als de overtredingen blijven voortduren, tijdelijke inbeslagname van muziekkaparaatuur). Het aantal klachten is vergelijkbaar met 2009.

3. Geluid

- Opstellen en handhaven van geluidsvoorschriften bij vergunningen en ruimtelijke plannen moeten overlast beperken.
- In 2010 zijn 55 woningen gesaneerd.

3.1 Uitvoering gemeentelijk geluidsbeleid

- Uitvoering geluidtaken via preventie (geluidsvoorschriften bij vergunningen en planvorming), controle/handhaving en sanering.
- Geluidszonering industrieterreinen goed voor omwonenden én bedrijven.
- In 2010 55 woningen van de saneringslijst afgevoerd, waarvan 44 via aanbrengen gevelisolatie.

Toenemend verkeer, burens, bouwactiviteiten, bedrijven en evenementen zorgen geregeld voor geluidsoverlast. Om geluidsoverlast te voorkomen en aan te pakken, heeft de gemeente de volgende taken:

- opstellen geluidsvoorschriften bij vergunningen en planvorming;
- controle en handhaving van deze geluidsvoorschriften;
- geluidsisolatie van woningen.

Opstellen geluidsvoorschriften

De gemeente voert onderzoek uit en brengt advies uit voor geluidsvoorschriften in onder meer bestemmingsplannen, verkeersplannen, bouwvergunningen, milieuvergunningen en evenementen in de open lucht. Deze adviezen en voorschriften zijn bedoeld om vooraf onnodige geluidsoverlast te voorkomen en ervoor te zorgen dat wettelijke geluidsnormen niet worden overschreden.

In 2010 ging het om de volgende aantallen onderzoeken en adviezen.

Tabel: Aantallen geluidsonderzoeken en -adviezen.

Geluidsonderzoek en advisering	2007	2008	2009	2010
Bouwvergunningen	79	80	70	26
Milieuvergunningen Wm	49	38	24	16
Evenementen in de open lucht	279	253	231	174
Bouwwerkzaamheden	13	15	27	10
Verkeersplannen	3	1	2	2
Hogere Waarde procedures			15	4
Festiviteitenregeling inrichtingen	8	21	26	20
Bestemmingsplannen	101	40	60	33

Zonebeheer bedrijven

Speciale gevallen zijn de grote industrieterreinen. In gemeente Nijmegen zijn vier 'gezoneerde' industrieterreinen: De Grift (Waalprong), Nijmegen-West/Weurt, Winkelsteeg en betonindustrie De Hamer. Om deze terreinen ligt een geluidsgrens. Buiten deze grens mag slechts beperkt lawaai te horen zijn. Dit garandeert de leefbaarheid in de omliggende wijken en geeft economische zekerheid aan de bedrijven. Door 'zonebeheer' ziet de gemeente er op toe dat de geluidsgrenzen niet worden overschreden.

Controle en handhaving

Belangrijk is dat de geluidsvoorschriften en wettelijke geluidsnormen worden nageleefd. Controle en handhaving is hierbij van belang.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van geluidhandhavingsacties (alleen de acties waarbij bureau Geluid & Lucht betrokken was).

	2007	2008	2009	2010
Handhaving APV vergunningen	24	22	13	27
Handhaving Vierdaagsefeesten	1	1	1	1
Handhaving Milieuvergunningen Wm	5	9	8	7

Geluidsisolatie

Woningen langs drukke wegen met te hoge geluidsbelasting worden geïsoleerd.

In 2010 zijn in totaal 55 woningen gesaneerd. Bij 41 van deze woningen zijn geluidswerende voorzieningen aangebracht. De overige 14 zijn van de saneringslijst afgevoerd, omdat de geluidsniveaus binnen de norm lagen of omdat de bewoners geen behoefte hadden aan gevelisolatie.

Gesaneerde woningen	2007	2008	2009	2010
Met gevelisolatievoorzieningen	35	10	8	41
Zonder isolatievoorzieningen	10	18	20	14

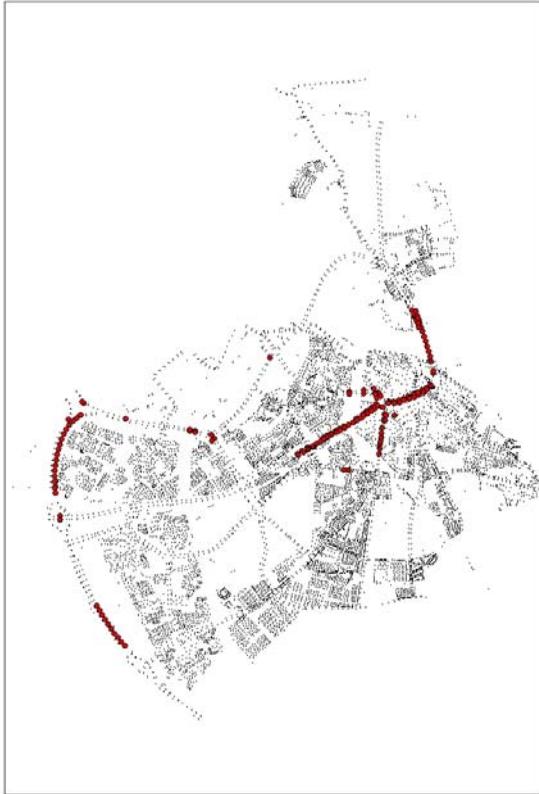
4. LUCHT

- In Nijmegen alleen nog normoverschrijding voor stikstofdioxide. Dit is een landelijk beeld.
- Nieuw uitvoeringsprogramma beschrijft luchtmaatregelen tot en met 2014.
- Nijmegen zet in op schonere brandstoffen, betere doorstroming en de filterende werking van groen.
- Betere verkeersdoorstroming op Prins Mauritssingel door dynamisch verkeersmanagement.
- Milieuprogramma Nijmegen-West Weurt heeft geleid tot verbeterde milieusituatie en innovatieve projecten op gebied van vervoersmanagement en energie.

4.1 Uitvoeringsprogramma 2005-2010

- In Nijmegen alleen nog normoverschrijding voor stikstofdioxide. Dit is een landelijk beeld.
- Nieuw uitvoeringsprogramma beschrijft luchtmaatregelen tot en met 2014.

Naar schatting overlijden jaarlijks in Nederland een paar duizend mensen vervroegd door slechte luchtkwaliteit. In de Wet milieubeheer staan kwaliteitsnormen voor zes stoffen die luchtverontreiniging veroorzaken. Voor vier van deze stoffen (benzeen, koolmonoxide, zwaveldioxide en lood) zijn in Nijmegen geen overschrijdingen te verwachten. Uit de landelijke monitoringstool (I&M; 2010) blijkt dat in Nijmegen alleen nog de norm voor stikstofdioxide wordt overschreden (zie afbeelding). Dit is een landelijk beeld. De norm voor fijn stof wordt in Nijmegen niet meer overschreden. Vanwege de overschrijding voor stikstofdioxide is in januari 2010 voor de komende jaren t/m 2014 een nieuw uitvoeringsprogramma vastgesteld met maatregelen die zorgen voor terugdringing van deze overschrijding.

4.2 Activiteiten

- Schone brandstoffen speerpunt bij bestrijding luchtverontreiniging.
- Bussen en gemeentelijke voertuigen gaan over op groen gas.
- Subsidieregeling stimuleert taxi's op aardgas.
- Dynamisch verkeersmanagement moet zorgen voor betere doorstroming op onder andere de Prins Maurits­singel.

Een belangrijke bron van luchtvervuiling is verkeer. Daarom zet Nijmegen in op schonere brandstoffen, betere doorstroming van het verkeer en de filterende werking van groen. Daarnaast zijn in 2010 alle bestemmingsplannen getoetst op luchtregelgeving.

Schone brandstoffen

Schone brandstoffen zorgen voor minder uitstoot van schadelijke stoffen. In 2010 zijn onder andere de volgende resultaten geboekt:

- In het programma van eisen voor de nieuwe OV-concessie 2013-2023 is het rijden op groen gas door alle bussen opgenomen als eis.
- Gemeentelijke voertuigen schakelen over naar groen gas als zij vervangen moeten worden.
- CNG-Net heeft een aanvraag ingediend voor een vergunning voor een extra tankplaats voor aardgas voor derden aan de Industrierweg.
- Het vulstation van Nijol/Fuwell is overgestapt op groen gas i.p.v. aardgas.
- De gemeente heeft samen met de Stadsregio een project gestart om regionaal geproduceerd groen gas te faciliteren voor de hele Stadsregio.

- De gemeente heeft een subsidieregeling ingesteld om taxibedrijven makkelijker te laten overstappen op rijden op aardgas. Taxibedrijven hebben voor zeven aardgastaxi's inmiddels een subsidie aangevraagd.
- De gemeente heeft 10 elektrische scooters en 10 elektrische fietsen aangeschaft voor eigen gebruik. Hiervan is in het eerste half jaar al veel gebruik gemaakt. Daarnaast zijn er 5 openbare oplaadpunten voor elektrische fietsen geplaatst in de Mariënborgstalling.
- Gemeente Nijmegen heeft de Week van de Schone Voertuigen georganiseerd.
- De provincie Gelderland en de gemeente hebben overleg met de regio Drechtsteden en het Havenbedrijf Rotterdam om samen schonere en zuinigere scheepvaart te stimuleren.

Maatregelen voor duurzamer en schoner verkeer gaan vaak gelijk op met maatregelen genoemd op het gebied van klimaat en energie en de verbetering van de milieusituatie in Nijmegen-West/Weurt (zie paragraaf Nijmegen West-Weurt).

Betere verkeersdoorstroming

Betere doorstroming - minder stilstaand verkeer - zorgt voor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Een dynamisch verkeersmanagement op de Prins Mauritssingel (op elkaar afgestelde verkeerslichten, route-informatieborden, aansluiting op verkeerscentrale) moet daar zorgen voor een betere doorstroming. Het bestek voor dit dynamisch verkeersmanagement is opgesteld en is in uitvoering.

Binnenstadsservice.nl is al in 2008 van start gegaan en is in 2010 verder gegroeid. Zestig winkeliers hebben zich bij Binnenstadsservice.nl aangesloten. Nijmegen heeft drie fietskoeriers die pakketten op een duurzame manier de binnenstad inbrengen.

Groenfilters

Groenbeplanting helpt bij de bestrijding van luchtverontreiniging doordat het als een filter stofdeeltjes opvangt. Vanwege landelijke discussie over het effect van groenbeplanting bij luchtverontreiniging zijn in 2010 geen nieuwe groenmaatregelen uitgevoerd. Actieve scholen (zoals basisschool Michiel de Ruyter, het Dominicus College en Helicon Opleidingen) voeren bewustwordingsprojecten uit met de leerlingen en omwonenden.

4.3 Nijmegen-West Weurt

- Succesvolle gezamenlijke aanpak door provincie, Beuningen en Nijmegen krijgt vervolg na 2010.
- Milieusituatie en -beleving in Nijmegen-West Weurt is verbeterd, maar vooral geur blijft een aandachtspunt.
- Milieuprogramma Nijmegen-West Weurt 2007-2010 kweekvijver voor innovatieve projecten op gebied van milieuvriendelijk transport en energie.

De milieusituatie in het gebied Nijmegen-West en Weurt staat onder druk door de gecombineerde aanwezigheid van de functies werken, wonen en verkeer. Daarnaast zorgen de ontwikkeling van het Waalfront, de komst van een tweede stadsbrug en ontzanding van de Beuningse Plas voor extra belasting. De gemeenten Nijmegen en Beuningen hebben met de provincie

afspraken gemaakt om gezamenlijk de milieukwaliteit te verbeteren. De eerste samenwerkingsperiode liep eind 2010 af.

Milieusituatie en beleving in Nijmegen-West Weurt

Berekeningen en metingen laten zien dat de luchtkwaliteit in Nijmegen-West en Weurt verder is verbeterd. Ondanks de toename van het verkeer is er een licht dalende trend te zien van fijn stof en stikstofdioxide (NO₂). Ook bewoners geven aan dat het beter gaat. De luchtkwaliteit werd beter en bewoners ervaren steeds minder geluids- en geuroverlast. Dit blijkt uit het onderzoek over 2010.

Geur blijft nog een aandachtspunt in de beleving van de mensen, ondanks de forse daling van het aantal klachten in de afgelopen jaren. Dat blijkt uit het recente leefbaarheidsonderzoek in Nijmegen-West/Weurt. Met name in de Biezen (Waterkwartier) en in Weurt blijft het percentage ernstig geurgehinderden hoger dan de doelstelling van 3%. Het onderwerp blijft dus op de agenda.

De volgende maatregelen zorgden voor de verbetering van de geursituatie:

- Heinz heeft de bouillonfabriek verplaatst;
- de pelsdierhouderijen werden beëindigd;
- de Nijmeegse IJzergieterij heeft haar schoorsteen verhoogd en haar bedrijfsproces schoner gemaakt;
- het slachthuis heeft extra bedrijfsonderdelen aangesloten op een biofilter.

Milieusamenwerking succesvol

Met 2010 eindigt het Milieuprogramma Nijmegen-West Weurt 2007-2010, de gezamenlijke inspanning van de provincie Gelderland en gemeenten Beuningen en Nijmegen om de milieusituatie in het gebied Nijmegen-West Weurt te verbeteren.

De doelen voor 2010 zijn gehaald voor fijn stof, stikstofdioxide en geluid. De doelen voor geur zijn niet volledig gehaald.

Het bedrijventerrein TPN-West, dat oorspronkelijk bekend stond als probleemgebied, ontwikkelt zich nu tot een innovatiegebied op het vlak van milieuvriendelijke logistiek en energie. Deze samenwerking met alle betrokkenen heeft daarbij geïnspireerd tot diverse nieuwe projecten, die nu voortgaan met eigen financiering, dynamiek en eigenaar, zoals:

- vervoersmanagement (Combipakt, Groene Hub, LinX, CTN-kade);
- klimaatmaatregelen en milieu-innovaties (Milieuprijs, CO₂-footprints bedrijven, biomassacentrale Electrabel)
- schone brandstoffen (rijden op LNG en groen gas, elektrisch rijden);
- verbeterde klachtenregistratie en -afhandeling.

In de komende jaren zal het milieuprogramma een vervolg krijgen met in ieder geval als speerpunten het MilieuInformatieSysteem (MIS), het meetnet voor luchtkwaliteit en het zoeken naar de mogelijkheid van verdere geurmaatregelen in het gebied.

5. Bodem

- Bodemtaken zijn verbreed: beleid en uitvoering let meer op samenhang met (grond)water en klimaat.
- Internetsite Milieuatlas biedt burgers en belanghebbenden voortaan ook gegevens over bodemsamenstelling, grondwaterstanden en grondwateronttrekkingen.
- In Nijmegen zijn 36 potentiële spoedlocaties, waarvan dertien uiterlijk 2015 beheersbaar moeten zijn vanwege humane risico's.
- Bodembedreigingen in het waterwingebied Heumensoord in kaart gebracht.

5.1 Bodemtaken

- Bodemtaken zijn verbreed: beleid en uitvoering let meer op samenhang met (grond)water en klimaat.
- Gegevens over bodemsamenstelling, grondwaterstanden en grondwateronttrekkingen vanaf 2010 voor burgers en belanghebbenden toegankelijk via internetsite Milieuatlas.

Op 10 juli 2009 werd het convenant bodem ondertekend. Rijk en provincies spreken hierin af extra geld te steken in de aanpak van bodemverontreiniging. Het kabinet stelt tot en met 2015 660 miljoen euro beschikbaar voor het saneren van ernstig verontreinigde grond op de meest urgente locaties in Nederland.

Via het convenant is tevens de aandacht van het bodembeleid verbreed naar de ondergrond. Er is namelijk een samenhang tussen (grond)water, bodem en energie (bijvoorbeeld koude-warmte-opslag). Verder maakt een gezonde bodem en water het mogelijk dat er voedsel wordt verbouwd, gewoond, gewerkt en genoten kan worden van een goede leefomgeving.

Om de duurzaamheid van de bodem te waarborgen binnen de stad is het 'Ruimtelijk Kader Ondergrond' opgesteld. Hierin worden de functies en daarmee mogelijkheden genoemd die de bodem geeft in de stad. Ook is aangegeven dat er gekeken moet worden naar de gevolgen van de beëindiging van de drinkwaterwinning aan de Nieuwe Marktstraat. Verder is onderzoek nodig welke mogelijkheden er zijn voor koude-warmte opslag in het centrum en in de Spoorzone.

Bij bodemsanering en toetsing van bestemmingsplannen en stedelijke projecten op bodemaspecten, wordt voortaan meer gelet op de samenhang met thema's zoals klimaatverandering en CO2-neutraliteit.

Het bodeminformatiesysteem en Milieuatlas

Alle gegevens uit bodemonderzoeken worden opgeslagen in het bodeminformatiesysteem. Via de zogenaamde 'Milieuatlas' hebben burgers en belanghebbenden, zoals makelaars, toegang tot deze gegevens en kunnen ze hier zelf via internet bodeminformatie opzoeken. In 2010 is de Milieuatlas uitgebreid met kaarten van de ondergrond waaronder bodemsamenstelling (bijvoorbeeld zand en klei), grondwaterstanden en grondwateronttrekkingen (waaronder drinkwater en koude-warmte-opslag).

De Milieuatlas op internet is in 2010 wederom goed bezocht. De Milieuatlas is bereikbaar op: <http://www.nijmegen.nl/imap/milieu-atlas.html>. Alle bodemrapportages zijn te downloaden via deze site.

Overzicht en verdeling naar onderwerp van binnengekomen rapporten

	2007	2008	2009	2010
Verkennd bodemonderzoek	164	257	142	174
Nader bodemonderzoek	50	50	24	29
Evaluatierapport	25	18	21	20
Saneringsplan	22	11	9	15
Grondwatermonitoring	12	35	5	7
Nulsituatie onderzoek	7	5	10	7
Historische onderzoeken ISV				
Totaal	280	376	206	254

Opmerking bij tabel: Een rapport telt mee zodra hij wordt genummerd in het bodeminformatiesysteem. Zo kunnen rapporten van oudere datum in een volgend jaar worden meegeteld. De aantallen in de tabel geven een trend weer en niet een absoluut aantal behandelde of beoordeelde rapporten in een specifiek jaar.

5.2 Bodemsanering

- In Nijmegen zijn 36 potentiële spoedlocaties, waarvan dertien uiterlijk 2015 beheersbaar moeten zijn vanwege humane risico's.
- Afwegingskader afgesproken voor gebiedsgericht grondwaterbeheer Gelderland.
- Bodembedreigingen in het waterwingebied Heumensoord in kaart gebracht.

Op basis van het convenant bodem moeten in 2015 alle ernstige, spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging beheersbaar zijn.

Eind december 2010 heeft de gemeente een lijst opgesteld van alle spoedeisende locaties in Nijmegen met ernstige bodemverontreiniging. Dit resulteerde in een lijst met in totaal 36 potentiële spoedlocaties (21 locaties met verspreidingsrisico's, twee met ecologische risico's en dertien met humane risico's). Eind 2015 dienen de locaties met humane risico's beheerst dan wel gesaneerd te zijn. De locaties met verspreidings- en ecologische risico's worden nu, maar ook nog na 2015 aangepakt.

Beschikkingen

In 2010 zijn verschillende meldingen van bodemverontreiniging of -sanering en evaluatieverslagen in behandeling genomen. De toetsing vindt plaats vanuit het, gezamenlijk met de Provincie Gelderland en de gemeente Arnhem opgestelde, bodemsaneringsbeleid. Meer hierover is te vinden in de 'Wegwijzer in bodemland' op www.nijmegen.nl. In 2010 zijn veel BUS-meldingen (Besluit Uniforme Saneringen) behandeld omdat er veel kabels en leidingen werden gelegd in verontreinigde grond.

Aantal afgegeven beschikkingen en behandelingen in 2010 van rapportages m.b.t. saneringslocaties

Omschrijving	Aantallen Wbb	Aantallen ISV	Aantallen SEB
Beschikt ernstig, spoedeisend	0	0	0
Beschikt ernstig niet spoedeisend	0	0	3
beschikking op saneringsplan	0	1	5
beschikking op evaluatierapport	0	0	3
beschikking op nazorgplan	0	0	0
Nieuwe gevallen (geen beschikking)	0	0	7
BUS melding (geen beschikking)	0	0	7
beschikking op BUS evaluatieverslagen	0	0	12

SEB = sanering in eigen beheer;

ISV = sanering in kader van stedelijke vernieuwing;

Wbb = sanering in kader van Wet bodembescherming, door de gemeente geïnitieerd;

BUS = Besluit Uniforme Saneringen;

Grondwaterbescherming

In 2010 is het afwegingskader voor gebiedsgericht grondwaterbeheer Gelderland bestuurlijk vastgesteld. Dit kader legt vast welke grondwateraspecten in plannen voor gebiedsgericht grondwaterbeheer moeten worden uitgewerkt. Concreet gaat het dan om de grondwaterkwaliteit, de grondwaterkwantiteit en de mogelijkheden voor koude-warmte-opslag. Naast bodemsanering wordt ook preventief gewerkt. In 2010 is in kaart gebracht waar de bodembedreigingen zijn in het kwetsbare grondwaterbeschermingsgebied Heumensoord. Dit vanwege de waterwinning. Hiermee wordt samenhangend beleid ontwikkeld. De projecten krijgen hun vervolg in 2011.

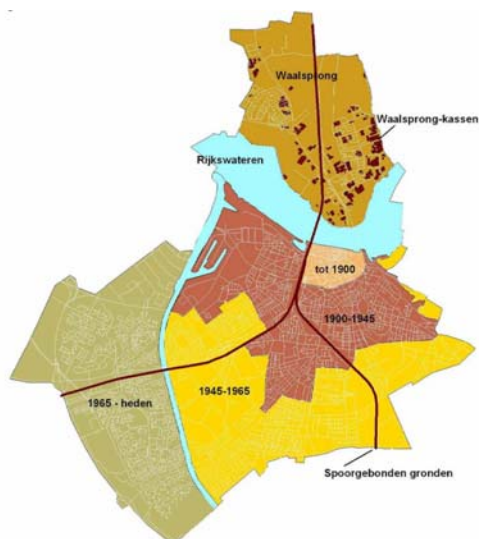
5.3 Gronduitwisseling en handhaving

- Geactualiseerde Nota bodembeheer regelt gronduitwisseling in Nijmegen.

Gronduitwisseling

Als vervolg op het Bouwstoffenbesluit is sinds juli 2008 het landelijke Besluit bodemkwaliteit van kracht. Dit besluit regelt grondverplaatsingen om te voorkomen dat verkeerde grond wordt toegepast. Grondverzet moet vooraf aangemeld worden via een landelijk meldpunt.

Nijmegen heeft eind 2010 de Nota bodembeheer vastgesteld. Hiermee voldoet Nijmegen aan de algemene regels van het landelijke besluit, maar geeft het zichzelf meer vrijheid om in te spelen op de Nijmeegse situatie. Bijgevoegd figuur geeft de nieuwe deelgebieden voor grondverplaatsingen in de Nota bodembeheer.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de meldingen in 2010 in kader van het Besluit Bodemkwaliteit.

Meldingen gronduitwisseling in kader van Besluit bodemkwaliteit

	2008	2009	2010
Aantal meldingen	5	20	40
Hoeveelheid (in tonnen)	± 2.100	± 19.809	84.598

Handhaving

Bij handhaving moet worden gedacht aan controles bij grondverzet in de stad en aan het bezoeken van saneringslocaties. Voordat een besluit over een saneringsplan wordt genomen, kijkt de handhaver of de voorschriften wel controleerbaar zijn; dit heet de handhaafbaarheidstoets.

Aantallen handhavingsactiviteiten

	2007	2008	2009	2010
Signaaltoezicht (klachten/constateringen in veld)	15	47	28	19
Toezicht op meldingen actief bodembeheer	21	9	5	2
Toezicht op meldingen besluit bodemkwaliteit		5	13	24
Integrale transportcontroles		3	10	6
Handhaafbaarheidstoets saneringsplan	5	8	4	8
Handhaafbaarheidstoets BUS meldingen		2	13	6
Gecontroleerde saneringslocaties	12	19	16	8

6. Afvalproject Masaya

- Logo Southproject Nijmegen-Masaya 2009-2010 levert bijdrage aan duurzaam afvalbeheer en gezondere leefomstandigheden in Masaya.

6.1 Logo Southproject Nijmegen-Masaya 2009-2010

- Geïnde afvalstoffenheffing in projectwijken met 15% gestegen en in zes van de zeven projectwijken is 100% dekkingsgraad van de afvalinzameling bereikt.
- Project leidt tot regionale samenwerking met alle negen gemeenten, waaronder uitvoering van een haalbaarheidsstudie naar een regionale gecontroleerde stortplaats.

Het eerste Logo Southproject Nijmegen-Masaya liep van medio 2006 tot en met 2008. In 2009 en 2010 is het vervolgproject Logo South Nijmegen-Masaya gerealiseerd. Het vervolgproject levert een bijdrage aan duurzaam afvalbeheer ter verbetering van het milieu en gezondere leefomstandigheden in Masaya, met als einddoel: een 'schone en gezonde stad, aantrekkelijk voor toerisme'. Het aantal wijken waarin het project loopt, is uitgebreid van vijf naar zeven.

Aanvankelijk was de aandacht gericht op het opruimen en tegengaan van de vele dumpplaatsen, gekoppeld aan voorlichtingscampagnes en interne samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke directies. In de volgende fase verlegde de nadruk zich op het opzetten van een structurele afvalinzameling, gekoppeld aan opleiding voor medewerkers en kennis- en gedragsverandering van burgers. Goede belastinginning was noodzakelijk om de continuïteit van de afvalinzameling te kunnen waarborgen.

In de jaren 2009 en 2010 stond de regionale samenwerking centraal: kennisuitwisseling, gezamenlijke onderkenning van de problematiek en onderzoeken van de haalbaarheid van regionale afvalverwerkingsinstallaties, waaronder een regionale gecontroleerde stortplaats.

Resultaten

Het Logo Southproject Nijmegen-Masaya heeft geleid tot onderstaande belangrijke effecten en resultaten per 2010:

- De belastinginkomsten voor afvalinzameling en -verwerking zijn in de zeven projectwijken gestegen met 15% en met 10% in de overige wijken
- De dekkingsgraad van de afvalinzameling is in zes van de zeven wijken 100% geworden per eind 2010, inclusief de drie wijken rondom de markt. Uitzondering is de wijk Bonbonaci: bereiken van de 100% dekkingsgraad is hier gepland in 2011.
- Met alle negen gemeenten in het Departement Masaya is een regionale samenwerking is tot stand gebracht. Een uitgevoerde basisinventarisatie en analyse van de huidige afvaldienstverlening vormt de basis voor de haalbaarheidsstudie van een regionale gecontroleerde stortplaats. Deze haalbaarheidsstudie is in uitvoering.
- De verbeterde inzamelstructuur heeft geleid tot een gezondere leefomgeving en schoner straatbeeld in de wijken. Dit wordt bevestigd via wijkenquêtes, foto's en wijschouwen en blijkt eveneens uit de werkbezoeken vanuit Nijmegen aan Masaya. Ook vele andere wijken profiteren hier van mee.

De aandacht voor het afvalproject heeft er mede aan bijgedragen dat het bestratingsprogramma hoog op de politieke agenda is komen te staan. Het was het gemeentebestuur in Masaya duidelijk dat dit programma een positieve uitwerking heeft op het straatbeeld van de stad en bijdraagt aan een betere afvalinzamelstructuur. De synergie is duidelijk zichtbaar geworden gedurende afgelopen twee jaar, met als voorbeelden de participatie van bewoners in het stratenprogramma en het schoon houden van de eigen buurt.

Uitgebreidere informatie is te vinden op de volgende websites:

- http://www2.nijmegen.nl/gemeente/europa_stedenbanden/stedenbanden/stedenbandmetmasaya/gemeentelijke_wastemanagement_project;
- <http://www.alcaldiademasaya.gob.ni/> (Spaanstalige site van de gemeente Masaya; doorklikken naar 'Medio ambiente');
- <http://www.ssnm.nl/masayainsite/> (van de Stichting Stedenband Nijmegen-Masaya).

7. Water

- Nieuw Afvalwaterakkoord regelt optimale inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater en hemelwater.
- In 2010 is 5,1 hectare oppervlak afgekoppeld voor hemelwaterinfiltratie.
- Totaaldoelstelling voor afkoppeling in Hatert bijna voltooid.
- Extra onderzoek nodig naar oorzaken grondwateroverlast bij burgers.

7.1 Waterbeleid

- Voor de inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater en hemelwater is eind 2010 een Afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland door het college vastgesteld.
- Het Waterservicepunt (WSP) en de website www.waterbewust.nl informeren over hemelwaterafkoppeling, het stedelijk waterbeheer en de aanleg van groendaken. Het WSP fungeert sinds 2009 ook als grondwaterloket.

Het waterbeleid van de gemeente Nijmegen is vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2010-2016, het Waterplan 2001 (Nijmegen-Zuid) en het Waterhuishoudkundig Inrichtingsplan Waalsprong (2009).

Het waterplan voor Nijmegen-Zuid geeft vooral sturing aan het waterbeheer in de vijvers Dukenburg, Lindenholt en Neerbosch. De waterwetgeving en het beleid uit de afgelopen tien jaar kan uitgevoerd worden door dit plan te actualiseren. Dit is deels al gebeurd bij de opstelling van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2016.

In 2010 hebben Burgemeester en Wethouders van Nijmegen een Afvalwaterakkoord met waterschap Rivierenland vastgesteld. Dit akkoord regelt duurzame inzameling, transport en zuivering/verwerking van stedelijk afvalwater en hemelwater. Het akkoord wordt in 2011 door het waterschap en de gemeente officieel ondertekend.

Gemeente Nijmegen heeft een lozingsvergunning voor de riooloverstorten aangevraagd en gekregen.

Waterservicepunt en website

Het Waterservicepunt werkt als helpdesk en verzorgt een website (www.waterbewust.nl) en is inmiddels ondergebracht bij de klimaatwinkel. Het servicepunt geeft actief informatie over afkoppeling van regenwater en over aanleg van groendaken. Ook is ze betrokken bij het stedelijk waterbeheer in Nijmegen en de participatie door bewoners bij de herinrichting van de vijvers. Sinds 2009 fungeert het Waterservicepunt ook als informatieloket voor grondwater.

7.2 Hemelwater

- In 2010 is 5,1 hectare oppervlak afgekoppeld, vooral bij herbouwprojecten.
- Totaaldoelstelling voor afkoppeling in Hatert bijna voltooid.

De gemeente wil niet dat schoon hemelwater onnodig wordt vervuild door het via de vuilwaterriolering af te voeren. Daarom koppelt zij hemelwaterafvoer af. Het hemelwater dat in de grond zakt (infiltratie) vult de grondwaterstand aan en voorkomt bij piekbuien een te grote belasting van het rioolstelsel. Bij de nieuwbouwplannen wordt hier streng op gelet door het waterschap (watertoets). Uiteindelijk moet er een duurzaam watersysteem komen met grote waterbergingsplassen in de Landschapszone en singels in de wijken.

In 2010 is doorgedaan met afkoppelen van regenwater bij rioolreconstructies, bij vervanging van wegen en bij autonome projecten. Dit wordt gecombineerd met het afkoppelen van daken van particulieren. Het in een vroeg stadium inschakelen van het Waterservicepunt blijkt hierbij nog steeds goed te werken.

In 2010 is ongeveer 5,1 hectare afgekoppeld.

In de Waalsprong worden de regenpijpen niet op het riool aangesloten, maar loopt het water via wadi's (ondiepe slootjes) naar de vijvers.

In 2010 zijn diverse wadi's aangelegd in de Waalsprong.

Afkoppeldoelstellingen

De doelstelling voor het aantal af te koppelen hectares is verlaagd door de Optimalisatiestudie Afvalwater Systeem. Daardoor wordt gekeken op welke plekken op goedkope wijze afgekoppeld kan worden. Uit de afkoppelstudie Nijmegen-Zuid zijn vijftien geschikte locaties naar voren gekomen, die in 2011 verder worden uitgewerkt.

Vanwege waterkwaliteitsdoelstellingen blijft de afkoppeldoelstelling voor de wijk Hatert ongewijzigd. In 2009 is in het project Hatert-Parkzoom naar afkoppelmogelijkheden gezocht voor zes hectare in combinatie met herinrichting van het openbaar groen. Voor 4,4 hectare is dit gelukt en in 2010 uitgevoerd. Voor het resterende deel loopt in Hatert al een project om 1,2 ha aan particulier terrein af te koppelen. Dat zal in 2011 worden opgeleverd. Van de totale meerjarige afkoppeldoelstelling voor Hatert (13 ha) resteert na 2010 minder dan 1 ha.

7.3 Stadswateren

Het beheer en onderhoud van de stadswateren van Nijmegen zijn in eerste instantie taken van het Waterschap Rivierenland. Maar de gemeente heeft hierin ook een taak. In 2010 zijn diverse maatregelen uitgevoerd:

- Het baggeren in Dukenburg en Lindenholt is afgerond.
- De herinrichting van de Geologenstrook is afgerond.
- De herinrichting van enkele kleine vijvers is afgerond: Wollewei, vijvers in Malvert, Aldenhof, Weezenhof en sportpark Winkelsteeg.

Het beheer en onderhoud van de stadswateren van Nijmegen zijn in eerste instantie taken van het Waterschap Rivierenland. Maar de gemeente heeft hierin ook een taak.

Het verbeteren van de waterkwaliteit van de stadsvijvers in Nijmegen is een belangrijke doelstelling van de gemeente. Samen met het waterschap Rivierenland zijn tot en met 2011 maatregelen geprogrammeerd die dienen voor het:

- wegwerken van achterstallig onderhoud (baggeren);
- realiseren van de waterkwantiteitsdoelen (bevorderen doorstroming en vergroten waterberging);
- realiseren van de waterkwaliteitsdoelen.

Gezond maken van de stadsvijvers

Voor het gezond maken van stadsvijvers aan weerszijden van het Maas-Waalkanaal liep het uitvoeringsprogramma 2008-2010. Het meten van de waterhoeveelheid en de waterkwaliteit loopt via de monitoring voor de periode 2010-2015. Hiervoor is samen met het waterschap een nieuw monitoringsplan gemaakt. Behalve het water worden de vijvers ook onderzocht op de aanwezigheid van vissen, amfibieën, libellen en planten. Met de onderzoekgegevens wordt de gewenste en haalbare kwaliteit van deze stadswateren bepaald.

Inmiddels zijn de baggerwerkzaamheden voor de vijvers in Dukenburg en Lindenholt geheel afgerond. Ook de herinrichting van de Geologenstrook is helemaal gereed.

Participatieprojecten

Bewoners speelden een grote rol in het maken van de ontwerpen voor de herinrichting van de vele vijvers in Dukenburg en Lindenholt. Harde kanten en steile oevers werden grotendeels vervangen door natuurvriendelijke oevers, waar planten en dieren een goed leefgebied krijgen.

In 2010 is de herinrichting van een aantal kleine vijvers afgerond. Het gaat om de Wollewei, de vijvers in Malvert, Aldenhof, Weezenhof en sportpark Winkelsteeg. In 2010 is de herinrichting van de vijvers rondom het Mondialcollege in Lindenholt gestart in samenspraak met de school en bewoners.

Dit zal worden uitgevoerd in 2011.

7.4 Grondwater

- In 2010 is de Wet gemeentelijke watertaken, waardoor de gemeente de zorgplicht voor het grondwater erbij kreeg, vervangen door de Waterwet.
- Het grondwaterloket dient als eerste aanspreekpunt voor burgers voor vragen over grondwater. Het loket is ondergebracht bij het al bestaande Waterservicepunt.
- Extra onderzoek nodig naar oorzaken grondwateroverlast bij burgers.

Waterwetgeving en beleid

In 2010 is de Waterwet van kracht geworden, die de tijdelijke Wet gemeentelijke watertaken vervangt. Op grond van deze wetgeving heeft de gemeente sinds 2008 een zorgplicht voor het grondwater. Kernbegrip daarin is: indien nodig moet de gemeente maatregelen in het openbare gebied treffen om blijvende nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Daarvoor moet de gemeente gebiedskennis opdoen en het eerste aanspreekpunt zijn voor de burger als die vragen hierover heeft. In 2009 is daarvoor een grondwaterloket opgezet, dat goed functioneert.

Ook zijn er op nationaal, provinciaal en regionaal niveau (waterschap) nieuwe waterplannen opgesteld. Dit beleid moet geïmplementeerd worden door ons Waterplan te actualiseren. Met name voor het grondwaterbeleid is dit nodig.

Wateroverlast in huizen

Elke grondeigenaar moet zelf zorgen dat zijn woning (en zijn kelder als deze als verblijfsruimte wordt gebruikt) water-dicht is. Bij een te hoge grondwaterstand moet de bewoner dus bijvoorbeeld zelf pompen.

In 2009 is onder circa 13.000 huishoudens een enquête gehouden, die in beeld moet brengen wat de bewoners ervaren aan wateroverlast. De resultaten van deze onderzoeken zijn in 2010 besproken met de wijkplatforms en de woningcorporaties, maar de uitkomsten komen pas in 2011 beschikbaar.

Naast dit belevingsonderzoek onder burgers, loopt ook technisch onderzoek naar de mogelijke oorzaken van wateroverlast. Eerder uitgevoerd onderzoek naar de bodemgesteldheid en de grondwaterstand leverde onvoldoende uitsluitsel op. In 2010 is een aanvullend technisch onderzoek gestart dat ook kijkt naar de mogelijke invloed van hemelwater. Dit onderzoek loopt door tot in 2011.

8. Groen en ecologie

- Hoofdgroenstructuur en hoofdboomstructuur in Nijmegen vastgelegd in het groenplan *De Groene Draad* en het *Handboek Stadsbomen*.
- Groen wordt steeds meer ingezet om te proberen de gevolgen van de klimaatverandering te beperken. Europa draagt financieel hieraan bij via project Future Cities.

8.1 Groenbeleid

- Hoofdgroenstructuur en hoofdboomstructuur in Nijmegen vastgelegd in het groenplan *De Groene Draad* en het *Handboek Stadsbomen*.
- Groenbeleid helpt mee aan uitvoering klimaatbeleid: *Groene Allure Binnenstad Nijmegen* als een ideeënboek met een breed scala aan toepassingen van groen om aanpassing aan de klimaatverandering te realiseren.
- Groenaanpakplan Dukenburg richt zich op beheervriendelijke en kosteneffectieve inrichting van het groen in Dukenburg.

Nijmegen is een groene stad, gelegen in een afwisselend landschap. Het rivierengebied met de Waal en de uiterwaarden aan de ene zijde, aan de andere zijde de hoger gelegen bosgebieden op de stuwwalhellings. Deze ligging op een knooppunt van verschillende landschappen maakt Nijmegen zo uniek.

In het Groenplan *De Groene Draad - Kansen voor het Nijmeegse groen* en het *Handboek Stadsbomen - Het groene kapitaal van Nijmegen* is het gemeentelijk groenbeleid verwoord. In deze documenten is de hoofdgroenstructuur en de hoofdboomstructuur vastgelegd. Ontwikkelingen in deze hoofdstructuur zijn niet gewenst. Voor beide geldt het 'nee - tenzij' principe. Aantasting is alleen aanvaardbaar wanneer hier een groot maatschappelijk belang mee gediend is. In alle gevallen is een compensatie noodzakelijk. Dit kan door een kwantitatieve compensatie door elders vervangend groen aan te leggen, maar ook in de vorm van een kwalitatieve verbetering van het groen. In het Groenplan wordt het aanwezige groen beschreven en de groene ambities benoemd. Het is een sturingsinstrument en een leidraad voor toekomstige stedelijke ontwikkelingen. Met het *Handboek Stadsbomen* kan het bomenbestand op een duurzame wijze voor de toekomst behouden blijven en ontwikkeld worden.

De beschrijving en de ontwikkelingsmogelijkheden van het groen in de binnenstad is opgenomen in de *Groene Allure Binnenstad Nijmegen*. Dit is een ideeënboek met een breed scala aan toepassingen van groen om aanpassing aan de klimaatverandering te realiseren.

In 2010 heeft de gemeente het Groenaanpakplan Dukenburg vastgesteld en in uitvoering gebracht. Gestart is in de wijken Zwanenveld en Tolhuis, met nadruk op het groen in de wijken, dichtbij de burger. Het groenaanpakplan is opgesteld in nauwe samenspraak met een klankbordgroep, waarin vertegenwoordigd waren De Zevensprong, IVN en geïnteresseerde bewoners. Het Groenaanpakplan Dukenburg richt zich op beheervriendelijke en kosteneffectieve inrichting van het groen.

8.2 Groenprojecten

- Vergroening van de wijken Wolfskuil en Waterkwartier.
- Eerste fase project Heiderijk afgerond: meer leefgebied voor zandhagedis en zadelsprinkhaan.
- Europa draagt via Future Cities financieel bij aan integratie van groen in klimaat- en duurzaamheidsbeleid.

Het behoud van en de verbetering aan het groen in Nijmegen gebeurt doorgaans via aparte projecten. Dit kunnen zelfstandige groenprojecten zijn, maar ook projecten die voortkomen uit woonmilieuverbetering of die 'meeliften' met andere projecten.

Groen wordt bovendien steeds meer ingezet om te proberen de gevolgen van de klimaatverandering te beperken.

In 2010 zijn ondermeer de volgende projecten uitgevoerd:

- In samenwerking met woningcorporatie Portaal en de bewoners zijn in de Amstelstraat en bij het Zwin plannen gemaakt voor geveltuinen. In 2011 volgt de uitvoering. Portaal betaalt daar aan mee.
- De wijken Wolfskuil en Waterkwartier zijn groener gemaakt, in overleg met bewoners.
- Verplaatsing van platanen van Plein 1944 naar de omgeving Waalpark.
- In het kader van de Ooijpolder-projecten is, aansluitend op de wandelroute tussn Ubbergen en Ooij, een ruiterroute ontwikkeld. Ook is een start gemaakt met de ecologische verbindingzone. Het Romeins Aquaduct is beschreven in een boekje dat in het voorjaar van 2011 uitgegeven gaat worden.
- De eerste fase van het project Heiderijk is in 2010 afgerond. Bos is omgevormd tot heide en oude heideterreinen zijn weer open gemaakt. Met dit project is het leefgebied van diersoorten zoals de zadelsprinkhaan en de zandhagedis vergroot en verbeterd.
- Boomfeestdag 2010 is in Parkzoom Hatert gevierd. Er zijn bijna 70 bomen aangeplant, waaronder een appelboom van minister Verburg, en de honderdjarige bomen zijn gevierd.
- De 'Dag van het Park' (eind mei 2010) is in negen parken georganiseerd: de Botanische Tuin, het Augustijnenbos, de Limos, het Florapark, sportpark Nieuw Balveren Oosterhout, Geologenstrook Dukenburg, park Staddijk, Neerbosch Oost en in de Educatieve Natuurtuin de Goffert.
- In Hatert is de aanleg van Parkzoom Hatert afgerond. Dit project is in het kader van het Actieplan Krachtwijken financieel ondersteund door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
- Fase 3 van Park West is afgerond met de aanleg van Westerpark aan de Rivierstraat.
- In 2010 zijn vijf nieuwe ommetjes ontwikkeld. Inmiddels zijn er twintig ommetjes in Nijmegen. De ommetjes zijn dit jaar aangevuld met drie fietsroutes langs de mooiste groenplekken van de stad.

Groen en klimaat

De gemeente stimuleert de aanleg van groen op of aan gebouwen en in de wijken ook als onderdeel van het klimaatbeleid. Via het internationale project Future Cities wil Nijmegen met haar samenwerkingspartners, waaronder Arnhem, leren hoe groen in te zetten voor klimaat en een duurzame stedelijke inrichting. Europa draagt hieraan financieel bij. Zo zijn in 2010 een aantal hofjes in de Benedenstad onderzocht hoe de inrichting van de openbare ruimte daar valt te verduurzamen, binnen de kaders van de aanwezige woon- en gebruiksfuncties. Tevens is, gebaseerd op ideeën uit *Groene Allure Binnenstad*, een groene wand gemaakt tegen de gevel van de parkeergarage Mariënborg en zijn samen met bewoners ontwerpen gemaakt voor

het vergroenen van de Korenmarkt en de Eiermarkt. De uitvoering van de Korenmarkt en Eiermarkt start in 2011.